

V roce 1904 zažilo tehdy provinční česko - německé Brno událost, jejíž dosah jen málokdo dokázal ocenit. V tomto roce se konala premiéra opery Leoše Janáčka *Její pastorkyňa*. Janáčkově bylo tehdy právě padesát let. Do té doby psal hudbu, kterou bychom mohli označit jako běžnou konvenční vážnou hudbu. Až do roku premiéry nepřekročil rozsah své škatulky, byť to veliké, ojedinělé a převratné se v něm jistě rodilo dlouho. Janáček byl osamělý běžec bořící konvence, zcela ojedinělý zjev ve světě opery, který napsal operní hudbu na prózu. V Praze měla tato opera premiéru až o 15 let později, tedy v době, kdy mu bylo již šedesát pět let.

Janáček žil řadu let nepovšimnut. Opožděnou pražskou premiéru a přehlížení autora dokázal tehdy jako jediný zkritizovat Max Brod, soupeřník Franze Kafky.

Dnes se Janáček jako úžasný hudební a neopakovatelný solitér, nesrovnatelný a nezařaditelný, hraje po celém světě. Jeho vlastní a zákonitě osamělá cesta navzdory pohrdání a nepochopení je na něm to nejsilnější.

Na nebi dnes září hvězdy jménem Věc Makropulos, Káťa Kabanová, Liška Bystrouška a Z mrtvého domu a my na ně zíráme v němém úžasu.

Nejsou ale jen velké činy hodné velikých lidí, jako byl Leoš Janáček. Svou škatulku nosí každý z nás v sobě. Někdo se ptá, zda určitá kapela je dostatečně folková, jiný, zda téma je dostatečně trampské. Jsou velké i zcela nepatrné činy osobní odvahy. Odvahy překonat konvence a zkusit to jinak. Bez malých i těch gigantických světloňů bychom dodnes objevovali tajemství ohně a jedinou hudbou by byl válečný pokřik.

Od prvních tónů brněnské premiéry *Její pastorkyně* uplyne letos 103 let. Kolem nás i v nás jsou stovky, tisíce škatulek. Nebojme se jimi hýbat a občas je i rozbít.